

Lautakuntien selvitykset arviointikertomuksesta vuodelta 2016

Maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimialan lautakuntien selvitys arviointikertomuksesta vuodelta 2016

VD/1122/00.03.00.00/2017

Kaupunkisuunnittelulautakunta 4.9.2017 § 8

Tekninen lautakunta 5.9.2017 § 5

Ympäristölautakunta 6.9.2017 § 7

Tarkastuslautakunta laatii vuosittain kaupunginvaltuustolle tilinpäätöksen käsittelyn yhteydessä luovutettavan arviointikertomuksen, jossa arvioidaan ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet toteutuneet.

Tarkastuslautakunnan laatima Vantaan kaupungin arviointikertomus vuodelta 2016 merkittiin tiedoksi kaupunginvaltuuston kokouksessa 8.5.2017 ja lähetettiin kaupunginhallitukselle toimenpiteitä varten. Kaupunginhallitus päätti 22.5.2017 lähettää valtuuston päätöksen toimialoille toimenpiteitä varten.

Toimialoja ja eräitä tulosalueita on pyydetty antamaan selvityksensä arviointikertomuksen tiivistelmäkohtiin. Lisäksi toimialoja ja eräitä tulosalueita pyydetään antamaan selvityksensä niitä koskevista arviointikertomuksen sisältökohdista.

Maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimialaa koskevat seuraavat arviointikertomuksen kohdat: 6.1 Yrityspalvelut, 6.2 Tilakeskus, 6.3 Asunto- ja maankäyttöpolitiikka ja sen merkitys hyvinvoinnin edistämiseksi, 6.4 Tilapäisten käyttöjen hyödyntäminen strategisessa maankäytön suunnittelussa.

Maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimiala on valmistellut kokonaislausunnon kaupunkitasoisessa arviointikertomuksessa toimialaa koskevista kohdista. Toimialan lautakunnat antavat osaltaan selvityksensä toimialan kokonaislausunnon pohjalta.

1. Valtuuston asettamien strategisten päämäärien ja niitä toteuttavien sitovien tavoitteiden toteutuminen

Arviointikertomus (kohta 1.4, s.14):

Kaupunginvaltuusto asetti vuodelle 2016 yhteensä 29 sitovaa tavoitetta. Kaupunginhallitus raportoi täysin toteutuneeksi 17 tavoitetta, osittain toteutuneeksi 11 tavoitetta ja ei lainkaan toteutuneeksi yhden tavoitteen.

Tarkastuslautakunta on eri mieltä tavoitteen toteutumisesta kolmessa tapauksessa ja esitti tavoitteiden asetantaan ja raportointiin parannuksia yhteensä 12 tavoitteen osalta. Syyt vaihtelevat raportoinnin, mittaroinnin, muun syyn ja tavoitteen arvioitavuuden välillä. Tarkastuslautakunnan eri näkemykset ilmenevät sitovien tavoitteiden kohdalla.

Maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimialan vastaus:

Maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimialan vastaukset on esitetty kunkin sitovan tavoitteen kohdalla seuraavasti:

Sitova tavoite 4.3: Uusiutuvan energian käytön lisääminen

Arviointikertomus:

Raportoinnissa todetaan, että uusiutuvan energian käyttöä edistetään systemaattisesti kaavoissa. Ohjeen todetaan valmistuvan vuonna 2017. Tavoitteen mittarina oli ohjeen laatiminen ja sen soveltaminen kaavoissa. Koska toinen mittareista (ohjeen laatiminen) ei toteutunut, voidaan tavoite katsoa vain osittain toteutuneeksi.

Maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimialan vastaus:

Kaavoihin sisällytettiin aurinkoenergiaa suosittavia määräyksiä. Aurinkoenergian käytön seuranta ei kaupunkisuunnittelussa pystytä tekemään.

Sitova tavoite 5.1: Kaavoitetaan asuntorakentamisen kerrosalaa 250 000 k-m²/vuosi

Arviointikertomus:

Raportoinnissa todetaan vuonna 2016 valmistuneen kaavoja 159 025 k-m². Koska tavoitteesta jäätii näin selvästi, ei tavoite toteutunut lainkaan.

Maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimialan vastaus:

Tästä tavoitteesta on toteutunut yli puolet, joten sen voi katsoa toteutuneen osittain.

Sitova tavoite 6.1: Priorisoidaan keskustoihin sijoittuvia kaavahankkeita

Arviointikertomus:

Tavoitteena oli vähintään vuoden 2014 kaavoitusohjelman taso. Missään ei kerrota mikä tämä taso on, tarkoitetaanko esimerkiksi kaavojen lukumäärää, valmistuneiden kaavaluonnosten määrää vai molempia vai vielä jotakin muuta. Paljon suunnittelua ja kaavoitusta on raportoinnin mukaan vuonna 2016 tehty mutta koska mistään ei ilmene mikä on mittarin tavoitetaso, niin tavoitteen toteutumista ei voi arvioida.

Maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimialan vastaus:

Kaavoitusohjelmalla tarkoitetaan vuosittain tehtävää työohjelmaa. Merkintä on epäselvä ja sitä tarkennetaan.

Sitova tavoite 8.1: Kaupunki luo edellytykset vähintään 2 000 asunnon monipuoliselle asuntotuotannolle

Arviointikertomus:

Raportoinnissa todetaan valmistuneiden asuntojen määräksi 2 972 asuntoa. Valmistuneiden asuntojen määrät on myös lueteltu talotyypeittäin (kerros-, rivi- ja pientalot). Raportoinnissa voisi kuvata talotyyppien lisäksi myös valmistuneiden asuntojen hallintamuotojakaumat (jaottelu valmistuneisiin omistusasuntoihin, vuokra-asuntoihin ja ARA-asuntoihin). Näin monipuolisuus tulisi paremmin esille.

Maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimialan vastaus:

Maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimiala kehittää jatkuvasti rakentamista koskevaa raportointia esitetyn mukaisesti. Täsmennetään raportointia vuositasolla siten, että lisätään tiedot valmistuneiden asuntojen rahoitus- ja hallintamuodoista.

Sitova tavoite 8.2: Pientaloalueiden tiivistäminen maapoliittisten linjausten mukaisesti

Arviointikertomus:

Raportoinnissa luetellaan: raportointi pientaloalueiden täydennysrakentamisesta ja jatkoehdotuksista valmis, Vapaalan täydennysrakentamisselvitys ja suunnitteluperiaatteet valmistuneet ja Linnaisten ja Itä-Hakkilan täydennysrakentamisen 3D-mallinnus odottaa yhteisiä linjauksia. Tavoite tehdyistä hankkeista ei ilmene raportoinnista, ainoastaan suunnittelu ilmenee.

Maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimialan vastaus:

Yllä tarkoitetut hankkeet ovat suunnitteluhankkeita. Tässä ei seurata hankkeiden fyysistä toteutumista, koska niiden toteutuminen ei ole kiinni kaupungista. Kaupunki pyrkii myös sopimuspolitiikalla edistämään täydennysrakentamista.

2. Yrityspalveluiden arviointi

Arviointikertomus:

Yrityspalvelut vastaa kaupungin omistamien maiden kehittämisestä. Lisäksi se osallistuu yleis- ja asemakaavoitukseen sekä palveluverkon suunnitteluun. Yrityspalvelut kehittää ja toteuttaa kaupungin maa- ja asuntopoliittikkaa sekä vastaa tonttien myynnistä. Elinkeinpolitiikan toteuttamisessa maankäytön toimenpiteet ovat suuressa roolissa.

Suosituks:

Tarkastuslautakunta pitää asiakastytyväisyyden selvittämistä hyvänä asiana. Systemaattinen palautteen hankkiminen on tärkeää toiminnan jatkuvan kehittämisen kannalta.

Maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimialan vastaus:

Asiakastyytyväisyys on tärkeää yrityspalvelut / kiinteistöt ja asuminen tulosalueelle. Jotta palautetta saataisiin toimintamme laajemmista kokonaisuuksista, olemme työstäneet kyselyä yhdessä kaupunkisuunnittelun kanssa. Kysely toteutetaan vuonna 2018.

3. Tilakeskuksen arviointi

Arviointikertomus:

Tilakeskus on maankäytön- ja ympäristön toimialaan kuuluva tulosalue. Tulosalue vastaa asiakastoimialojen tarvitsemien tilojen tuottamisen kokonaisuudesta. Sen ydintehtäviä ovat kaupungin rakennetun kiinteistöomaisuuden hallintaan liittyvä investointisuunnittelu, kiinteistö- ja hankekehitys sekä toimitilahankkeiden valmistelu, suunnittelu ja rakennuttaminen sekä rakentamisen valvonta. Tilakeskuksen vastuulla on myös kaupunkikonsernin kiinteistöliiketoiminnan strateginen johtaminen, rakennetun kiinteistöomaisuuden arvon säilyminen, ostot, myynnit ja purattamiset sekä niiden hallinnointi ja isännöinti. Asuntojen ja liiketilojen ulosvuokraus sekä kiinteistöjen teknisen ylläpidon järjestäminen kuuluvat myös tilakeskukselle.

Suosituksat:

Tilakeskuksen organisaation kehittämisprosessi ja siihen liittyvä toiminnan selkeyttäminen ja tehtäväroolien kirkastaminen ovat hyviä tavoitteita. Tätä tukee uusi kiinteistönhallintajärjestelmä, joka samalla on tuomassa uusia mahdollisuuksia muun muassa kiinteistöjen kuntoseurannan ja asiakasvaikuttavuuden parantamiseen. Uusi järjestelmä on käyttöönottoaiheessa ja tarkastuslautakunta suosittelee tilakeskusta ottamaan kaikki järjestelmän hyödyt irti ja henkilöstön koulutuksella varmistamaan, että tilakeskuksen työntekijät pystyvät hyödyntämään järjestelmää omissa tehtävissään. Tarkastuslautakunta suosittelee tilakeskusta myös edelleen kiinnittämään erityistä huomiota rakennusten sisäilmaongelmiin ja niiden ratkaisemiseen. Energiansäästö on yksi koko Vantaan keskeisistä tavoitteista. Tilakeskuksella on käynnissä useita tätä tavoitetta edistäviä hankkeita (muun muassa ESCO-hankkeet ja energianhallintapalvelu), joissa on jo saavutettu myönteisiä tuloksia. Tarkastuslautakunta kannustaa tilakeskusta jatkossakin hakemaan ja esittämään uusia mahdollisuuksia energiansäästöihin. Esimerkiksi yhtenä energiansäästöön liittyvänä asiana voisi selvittää, olisiko LED-valaistukseen siirtyminen Vantaan omistamissa kaikissa rakennuksissa energiataloudellisesti ja kustannuksiltaan kannattava vaihtoehto.

Maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimialan vastaus:

Tarkastuslautakunnan suosituksen mukaisesti tilakeskus järjestää kiinteistönhallintajärjestelmään liittyvää koulutusta sekä omalle henkilöstölleen että asiakastoimialoilla järjestelmän käyttäjille. Järjestelmän käytön seuranta tehdään pääkäyttäjien toimesta, minkä perusteella huolehditaan järjestelmän tarpeen mukaisesta kehittämisestä ja käytön edistämisestä. Kokonaisuutta seuraa ja valvoo kiinteistönhallintajärjestelmän käyttöön ja ylläpidonohjausryhmät.

Tarkastuslautakunnan suosituksen mukaisesti toimenpideohjelman laatiminen kaupungin sisäilmaongelmien hoitamiseksi on aloitettu keväällä. Ohjelma sisältää mm. sisäilma-asioiden ohjauksen ja resursoinnin, kiinteistöjen kunnon seurannan ja tutkimuksen, rakentamisen ja korjauksen sekä kiinteistöhuollon kehittämistoimia. Ohjelma laaditaan toimialojen välisenä yhteistyönä tämän vuoden aikana.

Energiansäästömahdollisuudet ja keinot tutkitaan kaikissa hankkeissa tapauskohtaisesti. Olemassa olevan kiinteistökannan energiankulutusta seurataan aktiivisesti kulutustietojen perusteella ja energiatehokkuutta parannetaan mm. uusia teknisiä ratkaisuja hyödyntäen. Aikaisemmin laadittu selvitys vanhojen valaisimien korvaamisesta energiatehokkaammilla valaisimilla kannattaa päivittää, sillä ratkaisut ovat kehittyneet nopeasti ja kannattavuuslaskelmat on päivitettävä. Energiasaneerauksia pyritään toteuttamaan määrärahojen ja resurssien puitteissa silloin, kun ne ovat myös taloudellisesti perusteltuja.

4. Asunto- ja maankäyttöpolitiikka ja sen merkitys hyvinvoinnin edistämiseksi

Arviointikertomus:

Pääkaupunkiseudun kaupunkien ulkoisten tarkastustoimien yhteisarvioinnissa vuonna 2016 arvioitiin, miten hyvinvoinnin edistämisen tavoitteita on pääkaupunkiseudun kaupunkien (Helsinki, Espoo, Vantaa ja Kauniainen) asunto- ja maankäyttöpolitiikassa pyritty toteuttamaan ja miten ne ovat toteutuneet. Tähän liittyen selvitettiin myös miten kaupungeissa on pyritty estämään eri asuinalueiden segregatiota. Arvioinnissa selvitettiin laajemmaksi taustaksi miten eri tutkimuksissa ja lainsäädännössä asunto- ja maankäyttöpolitiikan rooli hyvinvoinnin edistämässä nähdään. Tämän jälkeen koottiin koko Helsingin seutua ja pääkaupunkiseutua koskevia asunto- ja maankäyttöpolitiikan päämääriä, suunnitelmia ja tavoitteita, selvitettiin niiden toteuttamista ja toteutumista pääkaupunkiseudun kaupungeissa. Tietoa tavoitteista ja niiden toteutumisesta koottiin eri asiakirjoista, kaupunkien asumisen ja maankäytön virkamiesten haastatteluilta ja tilastovertailuilla.

Johtopäätökset:

Arvioinnin pääkysymys oli, ovatko pääkaupunkiseudun kaupungit toteuttaneet seudun yhteisten suunnitelmien sekä omien strategioidensa mukaista hyvinvointia edistävää asunto- ja maankäyttöpolitiikkaa. Kysymykseen voidaan vastata kyllä. Seudulla on oltu aktiivisia maankäytön, asumisen ja liikenteen yhteensovittamisessa ja yhteisvastuullisen asuntopolitiikan tavoitteiden asettamisessa.

Koska kyse on kuitenkin varsin pitkällä aikavälillä toteutuvista tavoitteista eikä syyseuraus -suhteiden osoittaminen ole aina helppoa, toimenpiteiden toteutumisesta ei voi voida sanoa mitään varmaa muiden kuin määrällisten tavoitteiden osalta. Tällaisia ovat asuntotuotannolle ja kaavoitukselle asetetut tavoitteet, joiden toteutumiseen vaikuttaa myös taloudellinen tilanne. Voidaan todeta, että vaikka kaikkia asuntotuotannolle ja kaavoitukselle asetettuja määrällisiä tavoitteita ei ole kaupungeissa saavutettu, niin niiden toteuttamisessa on selvästi edistytty.

Kaupungit ovat myös tehtyjen vertailujen perusteella ainakin jonkin verran onnistuneet monipuolistamaan alueidensa asuntojen hallintarakennetta ja myös kohtuuhintaisten asuntojen saatavuutta on lisätty uusille alueille 2000-luvulla. Nämä toimenpiteet tukevat myös seudullisen asunto- ja maankäyttöpolitiikan alueiden sosiaalisen kestävyyden lisäämistä ja ehkäisevät alueiden segregaatiota.

Tärkeää seudullisten asunto- ja maankäyttöpoliittisten tavoitteiden toteuttamisessa on ollut yhteistyö valtion kanssa. Valtio on ollut mukana rahoittamassa ohjelmia ja sopimuksia (MAL-sopimukset, asunnottomuusohjelmat ja lähiöohjelmat), joilla on tuettu seudullisten asunto- ja maankäyttöpoliittisten hyvinvointitavoitteiden toteuttamista.

Maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimialan vastaus:

Maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimiala toteuttaa Vantaan kaupungin hyväksyttyä maapoliittista ohjelmaa (Mapo) ja on aktiivisesti mukana toteuttamassa seudullisia ja valtakunnallisia asunto- ja maankäyttöpoliittisia tavoitteita.

5. Tilapäisten käyttöjen hyödyntäminen strategisessa maankäytön suunnittelussa - tapaustutkimus Vantaan Aviapoliksen tilapäiskäyttöpotentiaalista

Arviointikertomus:

Tiivistelmä Helsingin yliopiston matemaattis-luonnontieteellisen tiedekunnan geotieteiden ja maantieteiden laitoksen aluetieteen opiskelijan Jaakko Huttusen suunnittelumaantieteen tutkimuksesta: Tutkielma käsittelee tilapäisten käyttöjen hyödyntämistä osana strategista aluesuunnittelua. Tutkimuksen pääasiallinen tarkoitus on tarkastella Vantaan aluesuunnittelun käytäntöjä suhteessa tilapäisiin käyttöihin. Toisena kiinnostuksen kohteena on Vantaan Aviapoliksen tilapäiskäyttöpotentiaali. Tutkielman tapaustutkimuskohde käsittää Vantaan Aviapoliksen Veromiehen kaupunginosan, joka on nykyisellään työssäkäyntialue. Tulevaisuuden visioissa alueella tulee yhdistymään asuminen, työssäkäynti ja vapaa-aika.

Perinteisesti tilapäisillä käytöillä on viitattu sellaiseen omaehtoiseen toimintaan, jolla pyritään ratkaisemaan jokin urbaanin ympäristön ongelma tai puute. Tilapäiset käytöt toteutetaan yleensä pienimuotoisina, nopeina ja edullisina kokeiluina. Tilapäiset käytöt on nähty aiemmin epävirallisena ja marginaalisena kaupunkiaktivismina, mutta nykyään tilapäiset käytöt sisällytetään yhä voimakkaammin osaksi kaupunkien virallista maankäyttöä ja aluesuunnittelua. Aluesuunnittelukontekstissa tilapäisiä käyttöjä hyödynnetään erityisesti osallistavassa yhteissuunnittelussa. Tutkielmassa tilapäiset käytöt rinnastetaan niin sanottuun epäviralliseen maankäytön strategiseen suunnitteluun. Epävirallisella maankäytön strategisella suunnittelulla pyritään paikkaamaan perinteiseksi katsottujen aluesuunnittelujärjestelmien menetelmällisiä puutteita.

Johtopäätökset:

Tutkielman tulosten perusteella Vantaan kaupungin aluesuunnittelussa suositellaan käytettäväksi mahdollisimman paljon yhteissuunnittelua ja osallistavia työtapoja. Edellä mainittujen lisäksi erityisen suositeltavaa on virallisten ja epävirallisten toimintamuuotojen rinnakkainen hyödyntäminen. Tämä suositus koskee niin aluesuunnittelua, kuin muitakin hallinnon sektoreita. Virallista ja epävirallista toimintaa ei tule täten erottaa toisistaan, vaan toiminnan tulee perustua vahvaan ja synergiseen yhteistyöhön ja -kehittämiseen.

Tutkimuskysymyksissä tarkasteltiin myös Vantaan Aviapoliksen tilapäiskäyttöpotentiaalia. Aviapoliksen tilapäiskäyttöpotentiaali näyttäytyi heikkona, johtuen muun muassa nykyisestä aluerakenteesta, sen keskeneräisyydestä ja alueen luonteesta. Tilapäisyydelle nähtiin kuitenkin tietynlaisia mahdollisuuksia, jotka liittyivät erityisesti alueen vahvaan tulevaisuusorientaatioon. Alue tulee muuttumaan seuraavien vuosien ja vuosikymmenien aikana hyvin dramaattisesti. Nykyisen keskeneräisen alueen ja tulevan rakentuvan alueen välissä on suunnitelmien mukaan noin viisitoista vuotta. Tänä aikana tilapäisyys tulisi nähdä mahdollisuutena kokeilla, testata ja pilotoida sellaisia asioita, joilla voidaan saada lisätietoa alueesta ja sen toimijoista. Jos tilapäisiä käyttöjä joskus hyödynnetään alueella, niin suosituksena pidettäköön sitä, että ensimmäinen tilapäinen käyttö toteutettaisiin mahdollisimman pienimuotoisena ja päinvastaisena kokonaisvaltaiselle toimintatavalle.

Kaupungin viranomaisille suositellaan tutkielman 2.7 luvun sivulla 14 heidän omistamiensa kiinteistöjen ja maa-alojen saattamista avoimiksi tilapäisille käytöille. Aviapoliksen kohdalla suositellaan erityisesti hyödyntämään tilapäisyyttä kaavamuutosalueiden kohdalla. Vantaalla kaupungin omistamia kiinteistöjä ja maa-aloja on kuitenkin suhteellisen vähän, joten kaupungin tulisikin luoda kannusteita kiinteistöjen ja maa-alojen omistajille, jotka tukevat tilapäisiä käyttöjä. Luvun 2.7 suosituksista nostettakoon esiin tyhjien tai vajaakäytettyjen tilojen ”pankin” perustaminen. Tähän pankkiin tulisi kerätä alueen tyhjät ja vajaakäytetyt kiinteistöt, joita voitaisiin hyötykäyttää kohtuullisin hinnoin. Kiinteistöjen omistajien tulisi käyttää realistista harkintaa kiinteistöjensä arvosta ja käytöstä.

Omistajien tulisi myös ottaa ennakoluuloton asenne tilapäisiin käyttöihin, sillä kuten useasti aiemmin on todettu, tilapäiset käytöt voivat synnyttää pitkäaikaisia ja mitattavissa olevia hyötyjä omistajalle. Näitä kiinteistönomistajan hyötyjä esitellään tarkemmin tutkielman luvussa 2.7 ja taulukossa 1.

Maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimialan vastaus:

Maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimiala toteuttaa jo nykyisellään tarvittaessa yhteissuunnittelua ja osallistavia työtapoja edistäessään Vantaan kaupungin asunto- ja maankäyttöpoliittisia tavoitteita. Tilapäiskäyttöä tarvitaan erityisesti ennen kaavoitusta. Tutkielmassa esitetyn pankin perustamiseen ei ole resursseja.

Sivistystoimen selvitys tarkastuslautakunnan arviointikertomukseen vuodelta 2016

VD/1122/00.03.00.00/2017

Opetuslautakunta 2.10.2017 § 9

Vapaa-ajan lautakunta 3.10.2017 § 8

Sivistystoimen selvitys tarkastuslautakunnan vuoden 2016 arviointikertomukseen / EL-H

Tarkastuslautakunnan laatima Vantaan kaupungin arviointikertomus vuodelta 2016 merkittiin tiedoksi kaupunginvaltuuston kokouksessa 8.5.2017 § 4 ja lähetettiin kaupunginhallitukselle toimenpiteitä varten.

Kaupunginhallitus päätti 22.5.2017 lähettää valtuuston päätöksen ao. toimialoille toimenpiteitä varten. Sivistystoimelta on pyydetty selvitystä arviointikertomuksen tiivistelmäkohtia 1, 2, 5, 6, 12, 13 koskien sekä toimialaa käsittelevistä arviointikertomuksen sisältökohdista ja suosituksista.

Toiminnan ja talouden tavoitteiden arviointi

Arviointikertomukseen on kirjattu toiminnan ja talouden tavoitteiden arvioinnin yhteydessä strategisista päämääristä seuraavasti: ”Palvelujen uudistamiseen, taloustilanteen parantamiseen ja kaupunkirakenteen eheyttämiseen liittyvät strategisten päämäärien mittarit olivat suurimmilta osin kehittyneet positiivisesti vuoden 2016 loppuun mennessä. Suuri haaste on työllisyystilanteenparantamisessa, sillä siihen liittyvissä mittareissa oli kaikissa negatiivinen kehityssuunta.

”Negatiivisen kehityssuunnan mittareista kaksi on sellaisia, joihin sivistystoimi voi toimillaan suoraan vaikuttaa. Molemmat mittarit ovat ”muutosta toteutetaan johtamisen kautta” -painopisteen alla. Toinen mittareista on sairauspoissaoloprosentti, joka sivistystoimessa on viime vuosina ollut hienoisessa laskussa. Sairauspoissaolojen vähentämiseen pyritään vaikuttamaan mm. työhyvinvointiasiantuntijoiden terveys- ja turvallisuuskäynneillä, joissa esimiehiä tuetaan aktiivisen välittämisen toimintatavan toteuttamisessa. Toinen mittari koskee työntekijöiden vaikutusmahdollisuuksia muutoksessa ja myös tämän mittarin kohdalla on tapahtunut hidasta kehitystä. Sivistystoimessa yhteistoimintaan on kiinnitetty erityistä huomiota muutosten yhteydessä.

Sitovien tavoitteiden osalta tarkastuslautakunta toteaa: ”Vuodelle 2016 valtuusto asetti 29 sitovaa tavoitetta, joista toteutui tarkastuslautakunnan arvioinnin perusteella 14, osittain toteutui 11 ja neljä ei toteutunut lainkaan. Kaupunginhallituksen raportoinnin mukaan tavoitteista toteutui 17, osittain toteutui 11 ja yksi tavoite ei toteutunut lainkaan. Tarkastuslautakunta arvioi tavoitteiden saavuttamista ja oli eri mieltä tai esitti tavoitteiden tai raportoinnin parantamista koskevia arvioita. Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota tavoitteen asettamisen ja raportoinnin johdonmukaisuuteen ja selkeyteen.”

Sivistystoimi raportoi sitovan tavoitteen 13.2 ”ammatillisen koulutuksen opintojen keskeyttämiset vähenevät” osalta, että tavoite ei toteutunut lainkaan. Tarkastuslautakunta oli tavoitteen toteutumisesta samaa mieltä, mutta antaa tavoitetta koskien huomautuksen: ”Mittarin tavoitetasoksi asetettu 9 prosenttia on ollut vielä lähellä realismia vuonna 2013, kun toteutunut keskeyttämisprosentti oli 10,4 prosenttia. Sen jälkeen keskeyttäneiden määrä on ollut selvästi korkeampi: 13 prosenttia vuonna 2014, 14,5 prosenttia vuonna 2015 ja 13,6 prosenttia vuonna 2016. Mittarin tavoitetaso tulisi olla realistinen.”

Sivistystoimi pitää tarkastuslautakunnan huomautusta perusteltuna ja toteaa, että mittarin tavoitetasoa on muutettu vuoden 2016 jälkeen realistisemmaksi. Vuoden 2017 sitovan tavoitteen ”toteutetaan koulutustakuuta” toisena mittarina on Varian keskeyttämisprosentti. Tavoitetasoksi on vuodelle 2017 kirjattu 13 %. Myös sivistystoimen vuoden 2018 tulokortille on kirjattu tavoitteeksi: ”Ammatillisen koulutuksen opintojen keskeyttämisen vähentäminen oppilaanohjausta ja viestintää tehostamalla perusopetuksen ja toisen asteen yhteistyönä”. Tulokortille on kirjattu keskeyttämisprosentin lähtötasoksi vuoden 2016 lopun tilanne 13,6 % ja vuoden 2018 tavoitetasoksi 13 %.

Tuottavuuden ja tavoitteiden mittarointi

Tarkastuslautakunnan näkemys on, että tuottavuuden ja tavoitteiden mittarointiin on kiinnitetty huomiota kasvavassa määrin. Arviointikertomuksessa kuitenkin todetaan, että ”Vaikuttavuustavoitteita tulisi saada enemmän mittareiksi. Tuottavuuden seurannassa tulee edelleen seurata sitä, etteivät parannukset tapahdu vaikuttavuuden ja laadun kustannuksella. Mittaroinnilla ja tavoitteilla on suora yhteys tiedolla johtamiseen, joten tunnuslukujen kehittäminen on tärkeää. Kaupungin tulisi avata tietokantoihin avoimen datan suuntaan mahdollisimman paljon.”

Sivistystoimi on mukana Kouluikkuna -vertailutietokannassa, jossa vuonna 2016 kerättiin ensimmäisen kerran eräitä tietoja myös esiopetusta koskien. Lisäksi esiopetuksella on pitkät perinteet Kuusikkovertailusta. Sivistystoimi on ollut mukana myös opetuksen tuottavuusmittareiden kehittämistyössä, jossa yhdessä Kuntaliiton ja muiden kuntien edustajien kanssa on tarkasteltu mittareita erityisesti tuottavuuden ja vaikuttavuuden näkökulmista. Systemaattisen vertailutiedon keruun lisäksi myös strategisia mittareita ja talousarvion tunnuslukuja pyritään kehittämään. Sivistystoimen johtoryhmän ja strategiaryhmän yhteisessä strategiapäivässä tutustuttiin kuluneen valtuustokauden strategian auditoinnin tuloksiin ja tulokset on pyritty huomioimaan vuoden 2018 sitovien tavoitteiden ja tulokorttien laadinnassa. Talousarvion tunnuslukujen osalta sivistystoimi pitää hyvänä, että niiden määräksi on rajattu 10 kpl / tulosalue. Tunnuslukutyössä halutaan määrän sijaan painottaa laatua - tiedonkeruun tulisi olla mahdollisimman systemaattista, luotettavaa ja henkilöistä riippumatonta. Sivistystoimen sisäisen ”tunnuslukujen määritelmä ja keruuohjeen” on määrä valmistua vuoden 2018 aikana.

Ennakoiva vaikutusten arviointi sivistystoimessa

Tarkastuslautakunta nostaa esille myös vuonna 2016 valmistuneen suosituksen ennakoivasta vaikutusten arvioinnista. Arviointikertomuksessa todetaan, että ”Tarkastuslautakunnan kyselyyn vastanneista viranhaltijoista 64 prosentilla oli kokemusta ennakoarvioinnista. Arviointia tehdään tarvittaessa ja sen laajuus harkitaan tapauskohtaisesti. Arvioinnin vahvuutena nähdään se, että saadaan monipuolisempi ja tarkempi kuva päätöksen tarkoituksenmukaisuudesta. Ennakoiva vaikutusten arviointi on syytä tehdä erityisesti laajuudeltaan merkittävien päätösten yhteydessä.” Sivistystoimessa arviointia on käytetty tärkeiden päätösten tukena, määrällisesti joitakin kertoja. Lautakuntien välisestä työnjaosta johtuen arviointia on tehty pääasiassa opetuslautakunnalle kuuluvien päätösten yhteydessä. Ennakoivaa arviointia on tehty varhaiskasvatuksen tulosalueella esimerkiksi päätettäessä osa-aikaisen varhaiskasvatuksen ja asiakasmaksujen periaatteista. Arviointia on tehty myös esiopetuksen, perusopetuksen, lukion ja ammatillisen koulutuksen työ- ja loma-ajoista päätettäessä. Arvioinnit ovat olleet suhteellisen tiiviitä.

Sivistystoimen toimiala

Arviointikertomuksessa tehdään tarkastelua myös toimialoittain. Tarkastuslautakunta huomioi, että Vantaan sivistystoimen palvelut ovat kuuden suurimman kaupungin kustannusvertailuissa osoittautuneet varsin kustannustehokkaiksi. Edelleen tärkeänä kohderyhmänä raportissa nostetaan esille ilman opiskelupaikkaa olevat nuoret: ”Vantaa on järjestänyt peruskoulun kesken jättäneille tai peruskoulun jälkeen ilman opiskelupaikkaa jääville nuorille useita eri tukivaihtoehtoja, joilla näitä nuoria autetaan pääsemään jatko-opintoihin tai työelämään. Erityisen tärkeää on jatkossakin hakea yhä uusia keinoja tukea nuoria, joilla peruskoulu jää kesken tai jotka peruskoulun jälkeen eivät jatka opintojaan.”

Myös sivistystoimessa asiaa pidetään tärkeänä. Toimialan tulokortin 2018 tavoite on tehostaa nuorten ohjausta perusopetuksesta toiselle asteelle. Vuoden 2016 lopussa perusopetuksessa on toiminut yksi oppilaanohjaaja 300 oppilasta kohden. Perusopetus pyrkii lisäämään oppilaan ohjauksen resurssia merkittävästi siten, että vuonna 2018 oppilaanohjaajien suhde olisi 1/250. Lisäksi perusopetus hakee yhdessä toisen asteen ja nuorisotoimen kanssa uusia tukimuotoja peruskoulun päättövaiheessa oleville opiskelijoille. Lähivuosien erityisenä painopisteenä on kehittää perusopetuksen päättövaiheessa Suomeen tulleiden maahanmuuttajanuorten koulutuspolkuja. Myös tämä on huomioitu toimialan ensi vuoden tulokortilla.

Tarkastuslautakunta nostaa suosituksessaan esiin vanhemmille järjestettävät tilaisuudet mahdollisena keinona auttaa syrjäytymisvaarassa olevia nuoria, jotka jättävät peruskoulunsa kesken tai eivät peruskoulun jälkeen jatka opintojaan. Vantaalla vain noin 10 oppilasta jää vuosittain ilman jatko-opintopaikkaa tai heidän sijoittumisestaan toiselle asteelle ei saada tietoa. Mahdollinen syrjäytyminen alkaa kuitenkin usein jo ennen perusopetuksen päättövaihetta. On tärkeää, että mahdollisimman aikaisessa vaiheessa kiinnitetään huomiota nuorten poissaolojen syihin ja tarjotaan moniammatillista tukea yhdessä koulun oppilashuollon ja/tai sosiaali- ja terveystalvelujen kanssa. Mikäli nuori ei kykene suorittamaan perusopetusta normaalisti kou-

lussa, tulee hänelle rakentaa oppimista ja kuntoutumista tukeva verkosto, jossa opintoja voidaan suorittaa monimuotoisesti koulun ulkopuolella kuitenkin integroiden opetusta mahdollisimman paljon lähikoulun tai muun sopivan koulun toimintaan. Koulussa oppilaanohjaajat sekä oppilashuollon henkilöstö perehtyvät yhä laajemmin vaihtoehtoihin opintopolkuihin opintojen nivelvaiheessa. Pohdittaessa vanhemmille suunnattuja tilaisuuksia on tärkeä huomioida, että myös perheiden tilanteet vaihtelevat ja voivat olla haastavia. Yksilöllinen ohjaus ja kontaktit ovat avainsanoja onnistumisen kannalta. Koska vanhempien osallistumishalukkuus ja -mahdollisuudet vaihtelevat runsaasti, tietoa tulee olla saatavilla monen eri kanavan kautta myös koulun ulkopuolella.

Tikkurilan lukio

Tikkurilan lukiota käsitellään arviointikertomuksessa omana alalukunaan. Yhteenvedon tarkastuslautakunta toteaa, että ”Tikkurilan lukio on ollut vetovoimainen oppilaitos ja kaikki aloituspaikat ovat vuosittain täyttyneet. Valtakunnallisissa oppimistulosten vertailuissa lukio on sijoittunut yli valtakunnallisen keskitason. Lukio on erityisesti kiinnittänyt huomiota opiskelijanohjaukseen ja opiskelijoiden tukemiseen. Yli 90 prosenttia oppilaista suorittaakin lukion kolmessa vuodessa. Tikkurilan lukio hyötynee tulossa olevasta toisen asteen koulutuksen rahoitusuudistuksesta, sillä osa uuden rahoitusmallin rahoituksesta pohjautuu suoritettujen tutkintojen määrään ja vaikuttavuuteen ja näitä mittaavat tunnusluvut ovat lukiossa hyvällä tasolla.”

Lukiokoulutuksen rahoituksen uudistusta valmisteltiin vuonna 2014 ja tällöin esitettiin, että rahoitus jakaantuisi perusrahoituksen lisäksi suoritusrahoitukseen ja vaikutusrahoitukseen. Eduskunta kuitenkin hylkäsi lakiehdotukset. Toistaiseksi ei ole tiedossa, millä aikataululla ja periaatteilla lukiokoulutuksen rahoitusta tullaan valtakunnallisesti uudistamaan – tällä hetkellä lukiokoulutuksen rahoitusperusteisiin ei ole tiedossa muutoksia. Tikkurilan lukiossa jatketaan hyviä tuloksia tuottanutta työtä ja toimintaa kehitetään edelleen valtakunnalliset linjaukset huomioiden.

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimialan selvitys kaupunginhallitukselle Vantaan kaupungin arviointikertomuksesta 2016

VD/1122/00.03.00.00/2017

Sosiaali- ja terveyslautakunta 12.9.2017 § 5

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimialan selvitys kaupunginhallitukselle Vantaan kaupungin arviointikertomuksesta 2016

1. TOIMINNAN JA TALOUDEN TAVOITTEIDEN ARVIOINTI

1.1 Valtuustokauden strategisten päämäärien toteutuminen painopistealueittain (s. 9-10)

Tiivistelmä nro 1 (s. 3):

Palvelujen uudistamiseen, taloustilanteen parantamiseen ja kaupunkirakenteen eheyttämiseen liittyvät strategisten päämäärien mittarit olivat suurimmilta osin kehittyneet positiivisesti vuoden 2016 loppuun mennessä. Suuri haaste on työllisyystilanteen parantamisessa, sillä siihen liittyvissä mittareissa oli kaikissa negatiivinen kehityssuunta.

Johtopäätökset: (s. 10)

Vantaan strategisten päämäärien mittareissa noin 61 prosentissa kehityssuunta oli positiivinen ja noin 20 prosentissa negatiivinen vuoden 2016 lopun raportoinnin mukaan. Lisäksi noin 19 prosenttia mittareista ei ollut vielä arvioitavissa. Selvästi haasteellisimpia ovat kaupungin työllisyystilanteen parantamiseen liittyvät mittarit (6 kappaletta), jotka kaikki olivat vuoden 2016 lopussa kehittyneet tavoitetasoa heikommin. Palvelujen uudistamisen, talouden tasapainottamisen ja kaupunkirakenteen eheyttämiseen liittyvistä mittareista suurin osa oli kehittynyt positiivisesti.

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimialan vastaus:

Valtuustokauden strategian tavoitteista sosiaali- ja terveystoimen raportointivastuulla olleet tavoitteet sijoittuivat pääasiassa painopisteeseen Palvelut uudistuvat. Kuten arviointikertomuksessa todetaan, kaikki painopisteen mittarit olivat kehittyneet positiivisesti, yhden osalta arviointi ei ollut vielä mahdollista. Toimiala on osaltaan edistänyt menestyksekkäästi myös talouden tasapainottamisen tavoitekokonaisuutta. Väestön hyvinvoinnin kehityssuuntien ja esim. talouden kuntavertailujen osalta haasteena on seurantatietojen ajalliset viiveet. Uuden valtuustokauden strategian tavoitteita valmisteltaessa tulee pyrkiä löytämään vuosittain seurattavissa olevia mittareita.

1.4 Tarkastuslautakunnan arvioita vuoden 2016 tavoitteiden toteutuminen (s. 14 – 18)

Tiivistelmä nro 2 (s. 3)

Vuodelle 2016 valtuusto asetti 29 sitovaa tavoitetta, joista toteutui tarkastuslautakunnan arvioinnin perusteella 14, osittain toteutui 11 ja neljä ei toteutunut lainkaan. Kaupunginhallituksen raportoinnin mukaan tavoitteista toteutui 17, osittain toteutui 11 ja yksi tavoite ei toteutunut lainkaan. Tarkastuslautakunta arvioi tavoitteiden saavuttamista ja oli eri mieltä tai esitti tavoitteiden tai raportoinnin parantamista koskevia arvioita. Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota tavoitteen asettamisen ja raportoinnin johdonmukaisuuteen ja selkeyteen.

Johtopäätökset (s. 18):

Tavoite, sen mittari, lähtötaso ja tavoitetaso tulisi olla niin selkeitä, että ulkopuolinen lukija ymmärtää mitä tavoitteella tavoitellaan. Esimerkiksi lähtötaso 2014 ei kerro vielä mikä lähtötaso on. Jos tavoitetaso on epämääräinen ja raportoinniksi luetellaan joukko toimenpiteitä, tavoitteen saavuttamisen toteaminen on mahdotonta. Raportoinnissa voidaan kiinnittää huomiota myös erilaisiin tavoitteen saavuttamista koskeviin osoittimiin, esimerkiksi EU- ja muuta rahoitusta saavien projektien määrän lisäksi ulkopuolista rahoitusta saavien projektien rahoitukseen euromääräisesti. Samoin tavoitteessa, jossa kaupunki luo edellytykset vähintään 2 000 asunnon monipuoliselle asuntotuotannolle, voisi raportoida määrän lisäksi laajemmin myös monipuolisuudesta. Samoin tavoitteessa, jossa raportoidaan tehdyistä tiivistämishankkeista, raportoidaan huomattavalta osaltaan suunnitelluista hankkeista.

Tavoitteita ja mittarointia käsitellään arviointikertomuksen kohdassa 4.2.

Suosituks (s. 18):

Tavoitteen asetannassa ja raportoinnissa olisi hyvä asettua ulkopuolisen lukijan asemaan. Mitä hän saa tiedoksi lukemalla tavoitteen ja raportoinnin. Johdonmukaisuus ja selkeys ovat avainasemassa.

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimialan vastaus:

Valtuuston asettamat sitovat tavoitteet toteutuivat pääosin hyvin tai osittain. Sosiaali- ja terveydenhuollon toimeenpano- ja raportointivastuulla olevien sitovien tavoitteiden osalta tarkastuslautakunta huomautti tavoitteen 15.2 mittaroinnin ja tavoitteen 17.1 raportoinnin puutteista. Nämä havainnot toimiala toteaa oikeiksi. Tarkastuslautakunta toteaa, ettei virheillä kuitenkaan ollut vaikutusta tavoitteiden toteutumisen arviointiin (toteutuivat täysin)

Tavoitteen 15.2 (Nykyistä suurempi osa ikääntyneistä pystyy asumaan kotona) tavoitetaso (93,0 % yli 75 vuotta täyttäneistä) oli asetettu asiantuntijavirheen vuoksi liian korkeaksi. Tavoitteen toteuma vuoden lopussa oli 92,7 %. Esim. STM:n tavoitetaso yli 75-vuotiaitten kotona asumisesta vuosille 2016 - 2017 on 91 - 92%, ja muissa pks-kunnissa kotona asuvien osuus on noin 92 %. Vantaan ikääntyneen väestön hyvinvointiohjelmaan 2016 - 2017 tavoitteeksi on asetettu 92,5 % (sosiaali- ja terveystieteiden lautakunta 9.5.2016). Toimialan havaittua valmisteluvaiheen virheen päätettiin, että hyväksyttyä tavoitetasoa ei kesken vuoden muuteta.

Tavoitteen 17.1 (Keskeiset palvelujen kustannustehokkuus on kilpailukykyinen) raportoinnissa oli terveydenhuollon kustannusten osalta sanottu raportoitavan ikävakioituista kustannuksista ja sijoituksesta, vaikka todellisuudessa tiedot olivat vakioimattomia. Ilman ikävakiointia Vantaan edellä oli suurista kaupungeista vain Espoo (Vantaan sijoitus 2/11), ikävakiointuna Lahti nousi Espoon ja Vantaan edelle (Vantaan sijoitus 3/11).

2. ENNAKOIVA VAIKUTUSTEN ARVIOINTI TOIMIALOILLA (s. 29 – 30)

Tiivistelmä nro 5 (s. 3)

Vuonna 2016 valmistui kaupungin suositus ennakkoivasta vaikutusten arvioinnista. Suositukseen on koottu ja yhdistetty arviointeja huomioiden Vantaan toimintaympäristö. Tarkastuslautakunnan kyselyyn vastanneista viranhaltijoista 64 prosentilla oli kokemusta ennakkoarvioinnista. Arviointia tehdään tarvittaessa ja sen laajuus harkitaan tapauskohtaisesti. Arvioinnin vahvuutena nähdään se, että saadaan monipuolisempi ja tarkempi kuva päätöksen taroituksenmukaisuudesta. Ennakoiva vaikutusten arviointi on syytä tehdä erityisesti laajuudeltaan merkittävien päätösten yhteydessä.

Taustaa: (s. 29)

Tarkastuslautakunta selvitti sähköisellä kyselyllä ja tutustumalla kuntaliiton ja kaupungin ohjeistuksiin, missä määrin Vantaalla tehdään vaikutusten ennakkoarviointeja päätöksenteon tueksi ja millainen ohjeistus arviointeja varten on olemassa. Päätösten ennakoivassa vaikutusten arvioinnissa tietyn asian valmisteluvaiheessa arvioidaan, millaisia tulevia vaikutuksia käsillä olevasta asiasta tehtävällä päätöksellä on. Sen tavoitteena on jäsentää ja selventää valmistelu- ja päätöksentekotilannetta sekä tukea moniarvoista ja läpinäkyvää päätöksentekokulttuuria. Vantaan kaupungin suositus ennakoivasta vaikutusten arvioinnista valmistui keväällä 2016. Kaupungin suosituksessa ennakkoarviointia suositellaan, jos valmisteltavalla asialla on merkittäviä vaikutuksia tietylle ihmisryhmälle tai alueelle sekä silloin, kun lautakunta päättää palvelua ja alueita koskevasta merkittävästä linjauksesta tai suunnitelmasta. Toimialoille on jätetty vapaus arvioinnin ja suositusmallin käyttöön ottamisen suhteen. Esi-merkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon toimialalla on jo vuonna 2012 otettu käyttöön toimialan oma ennakkoarviointiohje ja lomakepohja.

Myös erillisiä vaikutusarviointeja voidaan tehdä. Erillisistä vaikutusarvioinneista tunnetuimpia ovat lapsivaikutusten, sukupuolivaikutusten, yhdenvertaisuusvaikutusten, sosiaalisten vaikutusten, ympäristövaikutusten ja yritysvaikutusten arvioinnit.

Suositukses (s. 30):

Tarkastuslautakunta suosittelee, että toimialoilla jatketaan ennakkoarviointien tekemistä erityisesti laajuudeltaan merkittävien päätösten yhteydessä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimialan vastaus:

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimialalla vaikutusten ennakkoarviointia on tehty pitkään. Yhdenäinen ohjeistus ja rakenne otettiin käyttöön keväällä 2012. Ennakkoarviointimenettelyä käynnistettiin sukupuolivaikutusten arviointia pilotoimalla, ja myöhemmin toimintatapaa laajennettiin uuden terveydenhuoltolain mukaisesti laajemmin väestön terveyteen ja sosiaaliseen hyvinvointiin liittyvien päätösten ja ratkaisujen vaikutusten arviointiin.

Ennakkoarviointia suositellaan, jos valmisteltavalla asialla on merkittäviä vaikutuksia tietyille ihmisryhmälle tai alueelle sekä silloin, kun lautakunta päättää palvelua ja alueita koskevasta merkittävästä linjauksesta tai suunnitelmasta. Vaikka ennakkoarviointeja on tehty pitkään, menetelmän juurtuminen automaattiseksi osaksi valmistelua tulee vahvistaa entisestään. Arviointimenettely on hyödyllinen menetelmä oman työn tukena erilaisten vaihtoehtojen vertailussa silloinkin, kun asia ei edellytä lautakunnan päätöstä. Mahdollisuuksia osallistaa kuntalaisia nykyistä enemmän arviointimenettelyyn pyritään toimialalla edistää.

4 KAUPUNGINJOHTAJAN TOIMIALA

4.2 Tuottavuuden ja tavoitteiden mittarointi (s. 30 – 32)

Tiivistelmä nro 6 (s. 3)

Tuottavuuden ja tavoitteiden mittarointiin on kiinnitetty huomiota kasvavassa määrin. Vaikuttavuustavoitteita tulisi saada enemmän mittareiksi. Tuottavuuden seurannassa tulee edelleen seurata sitä, etteivät parannukset tapahdu vaikuttavuuden ja laadun kustannuksella. Mittaroinnilla ja tavoitteilla on suora yhteys tiedolla johtamiseen, joten tunnuslukujen kehittäminen on tärkeää. Kaupungin tulisi avata tietokantojaan avoimen datan suuntaan mahdollisimman paljon.

Johtopäätökset (s. 30 - 31):

Julkisessa toiminnassa on erityisen vaikeaa tuottavuuden, taloudellisuuden ja tehokkuuden mittaaminen, koska tulos ei näy pelkästään euroissa. Toiminnassa on enemmänkin kyse vaikutuksen aikaan saamisesta. Kaupunkitason tuottavuusmittarit mittaavat talous- ja velkaohjelman toteutumista ja ovat osoittaneet positiivista etenemistä. Tilatehokkuus ja energiatehokkuusmittarit ovat niin ikään osoittaneet pientä tehokkuuden lisääntymistä.

Ongelmallisia ovat mittarit, jotka esittävät joko että jokin asia lisääntyy, vähenee tai pienee. On ajateltava tarvetta. Esimerkiksi jos velkaneuvonnan tavoitteena on, että asiakasmäärä kasvaa, onko kyseessä neuvonnan tarve vai että velkaisia on enemmän. Vaikeudet ovat usein sosiaalityön tavoitteiden yhteydessä eteen tulevia ongelmia. Ristiriitaisuutta voi myös herättää se, että asiakasmäärä esimerkiksi kasvaa, jolloin itse toimenpiteelle jää vähemmän aikaa.

Vaikuttavuutta suhteessa talouteen olisi pystyttävä mittaamaan. Yleensä vaikuttavuutta ei mittaroinnissa ole. Esimerkkinä voidaan mainita, että hyvin harva talousarviossa olevista tavoitteista on varsinaisesti vaikuttavuustavoite. Ongelmana on paljolti se, ettei tilastotasoista tietoa saada taustalle.

Mittaamisessa vertailtavuus on vaikeaa, koska luvut eivät kuntien kesken ole aina vertailukelpoisia sisältämänsä informaation suhteen. Tätä ongelmaa on poistettu suurten kaupunkien kuusikkokuntavertailua suorittamalla. Ensin mittarit on laadittu vertailukelpoisiksi, jotta vertailua voitaisiin suorittaa. Tuottavuusvertailua on mahdollista seurata sivulla www.kunnat.net/tuottavuusvertailu. Tuottavuusvertailu mahdollistaa tuottavuuden ja tuloksellisuuden mittaamisen muun muassa varhaiskasvatuksen, yleissivistävän koulutuksen, ikäihmisten ja maankäytön palveluista. Myös Kuntaliiton sivuille on pyritty saamaan vertailukelpoista tietoa.

Tiedolla johtamisen tunnuslukujen kehittäminen on kaupungissa katsottu tärkeäksi ja tunnuslukuja tullaan esittämään Kompassi-järjestelmässä, jossa tullaan esittämään keskeistä tietoa, kuten talouden ja työttömyyden lukuja johdolle.

Sitovien tavoitteiden mittarointi tapahtuu koko sitovien tavoitteiden muokkaamisen prosessin aikana.

Suosituksukset (s. 31):

Mittareiksi tulisi saada enemmän vaikuttavuustavoitteita. Tuottavuuden seurannassa tulee edelleen seurata sitä, etteivät parannukset tapahdu vaikuttavuuden ja laadun kustannuksella. Pelkkien volyyymia kuvaavien tunnuslukujen sijaan olisi pystyttävä kehittämään johonkin suhteutettuja tunnuslukuja. Mittaroinnilla ja tavoitteilla on suora yhteys tiedolla johtamiseen, joten tunnuslukujen kehittäminen on tärkeää. Kaupungin tulisi mahdollisimman paljon avata tietokantiaan avoimen datan suuntaan.

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimialan vastaus:

Kuten tarkastuslautakunta toteaa, toiminnan vaikuttavuuden mittaamisen kehittäminen on olennaista vantaalaisten hyvinvoinnin ja sitä edistävien palvelujen jatkuvassa kehittämisessä. Vaikuttavuuden mittaaminen on osoittautunut haasteelliseksi; muutokset esim. väestön terveydessä ja hyvinvoinnissa ovat hitaita ja voivat olla seurausta hyvin monenlaisista yhteiskunnallisista ja yksilöllisistä tekijöistä ja valinnoista. Mahdolliset vaikutukset ilmenevät myös usein vasta useiden vuosien kuluttua, mikä on haaste kunnalliselle talous- ja toimintaseurannan vuosittaiselle raportointitarpeelle.

Vaikuttavuuden mittaamista kehitetään kansallisessa tasolla mm. ns. palvelupakettien valmistelussa, mikä jatkossa tukee vaikuttavuuden seurantaakin myös paikallisella tasolla.

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimiala seuraa säännöllisesti tuottavuuden kehittymistä lautakunnan hyväksymällä tuottavuusohjelmalla. Toimiala on ollut myös aktiivinen toimintaa kuvaavien tilastotietojen avaamisessa avoimena datana kaikkien hyödynnettäväksi pääkaupunkiseudun HRI-palvelussa. Avoimena datana on julkaistu toimialan toimintatilastot sekä kuuden suurimman kaupungin palvelujen ja kustannusten vertailutiedot jo usein vuosien ajan.

Tiedolla johtamisen ja siinä käytettävien tunnuslukutietojen edelleen kehittäminen on keskeisessä roolissa palvelujen kustannustehokkaassa ja vaikuttavassa järjestämisessä.

4.3. Projektimalli ja projektisalkun hallintamalli (s. 31- 32)

Tiivistelmä nro 6 (s. 3)

Vantaalla johdetaan ja toteutetaan projekteja laadittua projektimallia hyväksi käyttäen. Projektisalkun hallintamallin avulla johdetaan organisaation selvitys-, suunnittelu- ja jälkiseurantavaiheissa olevia projekteja. Projektimallissa ja projektisalkun hallintamallissa on edistytty edellisen vuonna 2014 suoritettua arvioinnin jälkeen hyvin. Projektitietojen ajantasaisuuteen tulee kiinnittää entistä enemmän huomiota.

Johtopäätökset (s. 31):

Vantaalla johdetaan ja toteutetaan projekteja laadittua projektimallia hyväksi käyttäen. Projektisalkun hallintamallin avulla johdetaan organisaation selvitys-, suunnittelu- ja jälkiseurantavaiheissa olevia projekteja. Molemmilla on edistytty edellisen vuonna 2014 suoritettua arvioinnin jälkeen hyvin.

Suosituksukset (s. 32):

Projektitietojen ajantasaisuuteen tulee kiinnittää entistä enemmän huomiota.

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimialan vastaus:

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimialalla on käytössä Vantaan projektisalkun hallintamalli, ja sen hyödyntämisen ja tietojen ajantasaisuuden parantamiseen on kiinnitetty erityistä huomiota.

8 SOSIAALI- JA TERVEYSTOIMI

8.1 Lastensuojelun tilanne (sivut 57–59)

Tiivistelmä nro 14 (s. 4)

Lastensuojelu on ollut tiiviisti julkisuudessa kuluneiden kahden vuoden aikana. Vuoden 2016 aikana esiin nousseet ongelmat ovat kohdentuneet erityisesti Tikkurilan alueen avopalveluiden suunnitelmalliseen lastensuojelutyöhön. Aluehallintoviraston antaman muistutuksen jälkeen on kehitetty toimia, joilla tilanne saataisiin hallintaan. Palvelutarpeen arvioinnin viereille saattamisen ja valmistumisen osalta laissa edellytetyt määräajat toteutuvat hyvin. Nyt on panostettava siihen, että lastensuojelulaki toteutuu myös asiakkaiden tapaamisten ja asiakassuunnitelmien laatimisen osalta. Asiakassuunnitelmat tulee saada lain mukaiselle tasolle.

Johtopäätökset (s. 59):

Lastensuojelun rakennemuutos on ollut koko maassa käynnissä jo jonkin aikaa ja työ jatkuu edelleen. Vantaalla perhepalveluiden tulosityksikössä tehdään muutoksia, joilla pyritään vastaamaan palveluiden tarpeeseen. Aikuissosiaalityön ja lastensuojelun yhteistyö korostuu ja asiakkaita ohjataan ja myös siirretään ennalta ehkäisevien palveluiden piiriin. Pyrkimys on siihen, että lastensuojelun asiakkuuteen päädytään vasta hyvin vakavissa tilanteissa.

Toimiala on vakuuttanut, että Vantaan lastensuojelun tilanne kokonaisuudessaan ei ole huolestuttava. Julkiseen keskusteluun on noussut erityisesti Tikkurilan yksikön työtilanne ja työpaine. Vaihtuvuutta on ollut sekä henkilökunnassa että lähiesimiehissä.

Lastensuojelun toimintatapojen yhtenäistäminen on kesken. Esimerkiksi kiireellisyys on määritelty hyvin eri tavoin kolmessa eri aluetoimistossa sekä virka-ajan ulkopuolella toimivassa sosiaali- ja kriisipäivystyksessä. Kiireellisuuden käsitettä sekä muita yhteistyöhön liittyviä rajapinta- ja määrittelyasioita työtetään yhdessä henkilöstön kanssa. Myös alueorganisaatiosta luopumisen pitäisi edistää toimintatapojen yhtenäistämistä ja helpottaa henkilöresurssien suuntaamista.

On ollut pitkään tiedossa, että asiakastietojärjestelmä on vanha ja erityisesti tilastointiominaisuuksiltaan puutteellinen ja että muutosten tekeminen siihen on hyvin kallista. Uusi järjestelmä on tarkoitus ottaa käyttöön marraskuussa 2018. Koska asiakastietojärjestelmästä ei saada tarvittavia tilastoja, lastensuojelun johto on työntekijöiltä saatavien tietojen varassa. Koska niin sanotut käsikirjanpidot ovat tällä hetkellä käytännössä ainoa mahdollisuus, niiden luotettavuus, saatavuus oikeille henkilöille, tietojen siirtyminen uusille työntekijöille ynnä muu on syytä varmistaa.

Lautakunta katsoo, että toimenpiteet lastensuojelun tilanteen parantamiseksi ja sosiaali- huoltolain täytäntöön panemiseksi ovat oikean suuntaisia.

Suositukses (s. 59):

Asiakastietojen hallintaan ja tilastointiin selvitetään varmistusta esimerkiksi mobiiliratkaisuista. Lautakunnan päähuomio on siinä, että johdon sekä työntekijöiden tulee saada työsään tarvittavia tilastoja ja tietoja luotettavasti ja turvallisesti.

Asiakasmäärän hallintaan tähtääviä toimia tulee jatkaa.

On panostettava siihen, että lastensuojelulaki toteutuu asiakkaiden tapaamisten ja asiakassuunnitelmien laatimisen osalta. Asiakassuunnitelmat tulee saada lain mukaiselle tasolle.

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimialan vastaus:

Kuten arviointikertomuksessa todetaan, toimialalla on toteutettu ja käynnistetty toimenpiteitä, joilla vastataan lastensuojelun haasteisiin. Perhepalvelujen organisaatiota on uudistettu, henkilöstön rekrytointiin panostetaan ja v. 2018 käyttöön otettavan uusi asiakas- ja potilastietojärjestelmä mahdollistaa entistä paremman asiakastietojen hallinnan ja tilastoinnin.

Perhepalvelujen organisaatiota on kokonaisuudessaan uudistettu vastaamaan uudistetun sosiaalihuoltolain tavoitteita tarjoamalla lapsille ja perheille riittäviä varhaisen tuen palveluja siten, että tarvetta lastensuojelun asiakkuuteen ei muodostu.

Lastensuojelun avohuollon suunnitelmallinen sosiaalityö on keskitetty 1.8.2017 lähtien kahteen toimintayksikköön, idän ja lännen toimintayksiköihin. Uudistuksen tavoitteena on asiakasmäärien tasaisempi jakaminen toimintayksiköiden kesken, työntekijöiden työhyvinvoinnin varmistaminen sekä tasalaatuisten sosiaalityön palvelujen takaaminen asiakkaille. Psykososiaalisten palveluiden tulosityksikössä on aloittanut toimintansa Lapsiperheiden varhaisen tuen yksikkö, johon on koottu sosiaalihuoltolain mukaisia ennaltaehkäiseviä palveluja. Aikuissosiaalityön tulosityksikköön on perustettu Uusien asiakkaiden palvelut -yksikkö, jossa tehdään myös lastensuojelutarpeen arvioinnit.

Lastensuojelun avohuollon sosiaalityöntekijöiden rekrytointitilanne on edelleen vaikea; sosiaalityöntekijöiden saatavuus on kansallinen haaste. Vantaan lastensuojelun avohuollossa useita sosiaalityöntekijöiden vakansseja on täyttämättä (12 vakanssia, elokuu 2017). Keskimääräinen asiakasmäärä vakanssia kohden on koko lastensuojelussa (ml. sijaishuolto) noin 40. Muutamia täyttämättä jääneitä sosiaalityöntekijän virkoja on muutettu ja tultaneen muuttamaan erityissosiaaliohjaajan viroiksi. Erityissosiaaliohjaajien resurssia on käytetty mm. lasten tapaamisiin. Lastensuojelun avohuollon tehtävarakennetta ja työnjakoa tullaan edelleenkin arvioimaan.

Toimialalla on rekrytointihaasteeseen pyritty vastaamaan monin keinoin. Vuosina 2016-2017 perhepalveluissa on toteutettu sosiaalityöntekijöiden rekrytointi-, perehdytys- ja sitouttamisohjelmaa ”Oivallus”, johon osallistui yhteensä 22 sosiaalityöntekijää. Ohjelman tavoitteina on ollut perehdyttää uudet sosiaalityöntekijät ja tarjota täydennyskoulutusta pidempään työssä olleille, verkostoituminen, oman ammattitaidon hyödyntäminen yhteiskehittämisessä sekä lisätä perhepalvelujen houkuttelevuutta sosiaalityöntekijöiden rekrytoinnissa. Oivallus-ohjelman arvioinnin pohjalta suunnitellaan uusia erityisiä toimenpiteitä sosiaalityöntekijöiden pysyvyyden ja saatavuuden lisäämiseksi. Lisäksi perhepalveluissa valmistellaan laajaa, pitkän tähtäimen rekrytointiohjelmaa sosiaalityöntekijöiden saavuttamiseksi ja sitouttamiseksi. Tähän sisältyy mm. suunnitelmallinen yliopistojen ja sosiaalityön opiskelijoiden kanssa tehtävä yhteistyö sekä työntekijöiden työn tukemiseen ja työssä jaksamiseen liittyvää tukea. Keskeistä on Vantaan lastensuojelun sekä Vantaan kaupungin työnantajajamgon kohottaminen.

Uusi asiakastietojärjestelmä Apotti otetaan käyttöön marraskuussa 2018, mikä parantaa asiakastietojen hallintaa ja tilastointia sekä tukee lastensuojelun asiakasprosessien sujuvuutta. Järjestelmän käyttöönottoon valmistaudutaan mm. lisäämällä henkilöstön asiakastietojen kirjaamisen osaamista järjestämällä kirjaamisvalmennuksia.

Tarvittaessa toimiala tuo päätöksentekoon tarkemman lastensuojelun toimenpidesuunnitelman.

8.2 Sovittelutoiminta (s. 59–61)

Tiivistelmä nro 15 (s. 4)

Riita- ja rikosasioiden sovittelu säästää tuomioistuinten, syyttäjälaitoksen ja poliisitutkintaan liittyviä kuluja ja osaltaan myös hillitsee tuomioistuinten ruuhkautumista. Sovittelutoimiston kulut tulevat katetuksi valtion myöntämällä korvauksella. Sovittelualoitteiden lukumäärä nousi 67 prosenttia edellisestä vuodesta. Vantaan toimiston sovitteluun tuli 1 141 sovittelualoitetta vuonna 2016. Sovittelutoiminnalla on merkitystä etenkin nuorten ja alaikäisten uusintarikollisuuden ehkäisyssä.

Johtopäätökset (s. 61):

Kokonaisuutena riita- ja rikosasian sovittelu säästää valtiolta tuomioistuimien, syyttäjälaitoksen ja poliisitutkintaan liittyviä kuluja ja myös hillitsee tuomioistuinten ruuhkautumista. Yhden sovitteluun ohjatun rikos- ja riita- asian käsittelyn yhteiskunnalle aiheuttamien kustannusten keskiarvohinta oli 522,40 euroa vuonna 2015, yhteensä 6,3 miljoonaa euroa koko maassa vuositasolla. Sovittelun edut eivät jää vain taloudelliseen puoleen. Sovittelua pidetään erityisen tehokkaana keinona nuorten ja alaikäisten kohdalla. Mahdollisuus korjata virheensä ja aiheutuneen harmin/vahingon ynnä muun ymmärtäminen voi ohjata tekijän jatkossa viisaampiin toimintamalleihin. Myös aikuisten kesken keskusteluyhteyden saaminen voi auttaa molempia osapuolia enemmän kuin asian käsittely oikeusasteissa.

Suosituks (s. 61):

Tarkastuslautakunta pitää sovittelutoiminnan jatkumista tärkeänä, koska se on etenkin nuorten ja alaikäisten kohdalla tehokas uusintarikollisuuden ehkäisy keino.

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimialan vastaus:

Sovittelutoiminta alkoi Vantaalla ensimmäisenä Suomessa jo vuonna 1983 kokeiluna, ja sovittelu käynnistyi Vantaalla projektina v. 1983 ja kunnan vapaaehtoisesti järjestämänä palveluna vuonna 1986. Lakisääteiseksi valtakunnalliseksi toiminnaksi sovittelutoiminta tuli v. 2006.

Kuten tarkastuslautakunta toteaa, riita- ja rikosasian sovittelu säästää valtiolta tuomioistuinten, syyttäjälaitoksen ja poliisitutkintaan liittyviä kuluja ja myös hillitsee tuomioistuinten ruuhkautumista. Valtiolta saatava korvaus kattaa toiminnan kulut. Vantaan sovittelutoimisto tuottaa valtakunnan edullisimmat sovittelupalvelut (valtakunnallinen keskihinta 534 €, Vantaan sovittelutoimiston hinta 310 €, viite: tilastoraportti 2016 http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/134653/Tr15_2017.pdf?sequence=4).

Sovittelupalvelu on merkittävä mahdollisuus kaikenikäisille. Riita-asian sovittelualoitteen voi tehdä kuka tahansa kuntalainen. Sovittelusta asiakas voi saada ohjausta jatko- ja tukipalveluihin. Myös Vantaan kaupungille sovittelupalvelu on mahdollisuus saada korvauksia siihen kohdistuneista vahingonteosta. Sovittelupalvelulla on myös vaikutusta yleisen sovinnollisuuden edistämässä.

Sote- ja maakuntauudistuksessa lakiin rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta perustuvan sovittelutoiminnan hallinnollinen asema tulee valmistella suunnitelmallisesti siten, että Vantaalla käynnistetty laadukas toiminta jatkuu häiriöttä.

8.3 Perusterveydenhuolto (s. 61 – 64)

Tiivistelmä nro 16 (s. 5)

Perusterveydenhuollossa on pysytty hoitotakuussa ja asiakastyytyväisyys on edelleen korkealla tasolla, vaikka terveysasemilla arvosanat olivat hieman edellistä tutkimusta huonommat. Hoitoonpääsyä yritetään nopeuttaa ja lisätä sähköisiä palveluita, itsepalveluita sekä palvelusetelin käyttöä. Palveluihin pääsyn tulisi olla alueellisesti tasa-arvoista. Tarkastuslautakunta pitää sähköisten palvelu- ja itsepalvelumuotojen kehittämistä tärkeänä niin terveysaseman kuin koko toimialankin tasolla.

Johtopäätökset (s. 63):

Tulosalueen tavoitteet on johdettu toimialan tavoitteista ja ne pääsääntöisesti edelleen kaupungin sitovista tavoitteista. Tulosalueelle asetetut toiminnalliset tavoitteet toteutuivat varsin hyvin ja talousarvio alittui.

Kaupunki raportoi hoitotakuun toteutumisesta internetsivuillaan. Kaupungin raportoinnin mukaan puhelinpalvelujärjestelmän kokonaisvastausprosentti on ollut 90,5–95,1 prosenttia tammi-elokuussa 2016 ja hoitotarpeen arvioinnit on tehty määräajassa. Kiireetön hoito tulee aloittaa kolmen kuukauden sisällä ensimmäisestä yhteydenotosta. Saatujen listausten perusteella tämä toteutuu.

Terveysasemapalveluissa on vuonna 2016 ollut alueellisia eroja toisaalta puhelinyhteyden saamisessa ja toisaalta kiireettömän lääkäriajan odotusajassa. Hyvinä asiana voidaan todeta, että molempien osalta on jo päätetty tehdä korjaavia toimenpiteitä.

Varattuja vastaanottoaikoja jää vuosittain paljon käyttämättä. On tilanteita, joissa ajanvarauksen peruminen onnistuu vain puhelimitse ja toisaalta tiedetään, että puhelinpalvelut ovat välillä hyvin ruuhkaisia. Jos ajan peruminen on kovin aikaa vievää, se saattaa jäädä tekeemättä.

Suosituks (s. 64):

Palveluihin pääsyn tulisi olla alueellisesti tasa-arvoista. Vastaanottoajan perumisen pitäisi olla riittävän nopeaa ja yksinkertaista.

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimialan vastaus:

Lääkärien ja hoitajien vastaanotoille on käytössä yhtenevät hoidon tarpeen arvion ohjeet kirjauskäytäntöineen. Niiden mukaisesti annetaan kiireettömät ja kiireelliset ajat koko kaupungissa. Alueellisia eroja ei ole kokonaan voitu välttää, koska varsinkin isoimmilla terveysasemilla potilaspaine on suurempi. Esimerkiksi Tikkurilan alueella voidaan heti vastata vain noin puoleen tulevista puheluista, vaikka lähes koko henkilöstöresurssi on aamupäivisin sidottu tähän. Yhteydenottotapoja onkin monipuolistettu. Esimerkiksi sähköinen asiakkuus on poistettu monista sähköisistä ajanvarauksista ja näin madallettu kynnystä suoraan kotoa tapahtuvaan ajan varaamiseen. Uutena palveluna on otettu käyttöön kiirevastaanottojen ruuhkamittarit. Vantaan kaupungin nettisivuilta voi käydä katsomassa, mikä terveysasema on vähiten ruuhkautunut ja hakeutua sinne. Palvelu on nimeltään vapaat päiväpoliklinikat ja tällä harjoitellaan valinnanvapautta Vantaalla. Lisäksi kaikilla terveysasemilla jaetaan terveysterveyspalvelujen palveluseteleitä tasapuolisesti.

Vastaanottoaikoja jätetään paljon käyttämättä terveysterveyspalveluissa. Suun terveydenhuolto mukaan lukien aiheutuu tästä vuosittain noin 1,3 miljoonan tappio Vantaalle. Terveysterveysaseman aikojen peruminen on tehty mutkattomaksi. Jos aika on varattu sähköisesti, sen voi itse peruuttaa tai muuttaa vastaanottoajan sähköisesti viimeistään 24 tuntia ennen vastaanottoaikaa. Tekstiviestillä ajan voi perua ympäri vuokauden – kuitenkin viimeistään vastaanotto-päivänä klo 8.00 mennessä. Puhelimitse peruminen tapahtuu arkisin klo 8–16, p. 09 839 10023. Tällöin aika on peruttava viimeistään vastaanottoaikaa edeltävänä päivänä klo 16.00 mennessä. Kaikki ohjeet löytyvät kätevästi internetistä.

8.4 Tikkurilan terveysasema (s. 64 – 65)

Taustaa:

Perusterveydenhuollon kokonaisuuden lisäksi tarkastuslautakunta perehtyi yhden terveysaseman toimintaan. Tikkurilan terveysasema on niin sanottu laajan palvelun terveysasema, jossa on kiireellinen ja kiireetön sairausvastaanotto. Toiminnan painopisteenä tulisi olla pitkäaikaissairauksien hoito. Terveysasemalla annetaan myös muun muassa ennalta ehkäisevää terveydenhuoltoa ja hoidetaan pitkäaikaisia sairauksia. Tikkurilan terveysaseman väestöpohja oli vuoden 2016 alussa noin 60 000 asukasta ja se on asukas pohjalla mitattuna yksi Suomen suurimmista terveysasemista.

Johtopäätökset (s. 64):

Terveysaseman tuottavuusmittarina oli lääkärien vastaanottokäyntien määrän kasvu, jossa tavoitetaso oli kolmen prosentin kasvu. Toteutunut vastaanottokäyntien määrän kasvu oli 1,5 prosenttia, joten tavoitetta ei saavutettu. Vastaanottokäyntien määrä on helposti mitattavissa, mutta pelkkä määrän kasvattaminen ei välttämättä palvele toimintaa parhaiten. Arvioinnin yhteydessä nousikin esiin ajatus, että tavoitteena tulisi olla hoidon tarkoituksenmukaisen toteutuksen parantaminen. Tällä voidaan tarkoittaa esimerkiksi toiminnan järjeistämistä niin, että hoitajille siirretään lääkäreiltä tehtäviä, jotka he pystyvät hoitamaan joko itsenäisesti tai tarvittaessa lääkäreitä konsultoiden.

Sähköisten palvelujen ja itsepalvelujen lisäämisessä on mahdollisuus ohjata osa asiakkaista hoitamaan asiansa joustavasti heille sopivana ajankohtana. Esimerkiksi koetulosten ja lääkärin kommenttien katsominen Omakanta- palvelusta vapauttaa puhelinaikoja. Kaikille asiakkaille tämä ei sovellu.

Suosituks (s. 64):

Tarkastuslautakunta pitää sähköisten palvelu- ja itsepalvelumuotojen kehittämistä tärkeänä niin terveysaseman kuin koko toimialankin tasolla.

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimialan vastaus:

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota sähköisten palveluiden kehittämistarpeeseen. Vantaa on tässä valtakunnallisesti etulinjassa, sillä Apottihankkeessa otetaan käyttöön uusi potilastietojärjestelmä marraskuussa 2018. Siinä tulee olemaan uusimmat ja viimeistellyimmät sähköiset itsehoitoportaalit ja sujuvakäyttöiset sähköisen asioinnin kanavat. Potilaiden itsehoito ja erilaisten kyselyjen ja vastausten näkyminen nousee aivan uudelle tasolle. Hoitajat, sosiaalityöntekijät ja lääkärit voivat palvella potilaskuntaa huomattavasti nykyistä laajalla laajemmalla ja siten, ettei väestön tarvitse tulla käytäville odottamaan. Suuri osa palveluista siirtyy kotiin annettaviksi sähköisesti.

Vantaan terveyspalvelut on mukana tietohallinnon sähköisen asioinnin hankkeessa. Siinä luodaan jo syksyllä 2017 sähköinen hoidon tarpeen arvio, joka vapauttaa hoitohenkilökuntaa välittömään asiakastyöhön. Tämä mahdollistaa myös suoran sähköisen ajanvarauksen lääkäreille heti kun terveydenhuoltolain päivitys tämän sallii.